

Allmänt

Funkisen gör entré! Under Stockholmsutställningen 1930 presenterades ett helt nytt arkitekturideal. Bort med alla historiska stilar och istället hyllades den rena formen med räta vinklar, släta ytor, mycket flacka tak och man uteslöt rent dekorativa element. Funkisens extrema villor formgavs som vita kuber med platta tak, fönster kring hörn och stora rundade terrasser och balkonger. Dock var fortfarande den mer folkligt förankrade klassiska stilen från tidigare decennier vanligast och enkla rektangulära villor med träpanel och flacka sadeltak dominerade.

En stor del av bebyggelsen som uppfördes på 1920- och 30-talen präglar Kiruna idag, särskilt inom Stadsplanen och stildragen från 1920-talet levde kvar en bra bit in på decenniet. Husen placerades oftast mot gata och kompletterades med uthus och staket så tydliga gaturum bildas. För att dryga ut familjens inkomster byggde man ofta rum för uthyrning varför husen blev förhållandevis stora. Extrema funkisvillor uppfördes inte i Kiruna men här finns goda exempel på funkisvillor med flackt tälttak och kvadratisk plan som uppfördes i bryningen 1930-40talet.

Fasader – material och färgsättning

Fasadmaterial i den traditionella villaarkitekturen var oftast stående träpanel med locklist men även liggande fasspantpanel förekom. Fasaderna målades i ljusa pastellkulörer som grått, ljusgrönt eller gult. Vindskivor målades in i fasadfärg. Knutbräder var ovanliga och fanns de målades även dessa i samma kulör som fasaden. För funkisvillorna fanns det såväl träfasad som putsad fasad. Putsade fasader var oftast släta och avfärgades oftast i ljusa kulörer som grått och gult till vitt. Ibland förekommer grönt som fasadfärg och även mustigare rödgula toner.

Takform och taktäckningsmaterial

Takform på funkisvillorna var tälttak eller pulpettak så låglutande som möjligt. Taken täcktes med målad dubbelfalsad plåt men även papptak förekom. Den minimala takfoten kläddes vanligen in i plåt. De traditionellt inspirerande villorna hade främst flackt sadeltak men fortfarande förekom brutet tak, så kallat mansardtak, vilket var ett stildrag från tidigare decennier. Taktäckningen var tegel.

Fönster

Fönster placerades gärna intill och över hörn för att ge mycket ljus till rummet innanför. Fönstren bestod av två- eller treluftsfönster utan spröjsar men även betydligt större fönster med nästan kvadratiska former utan spröjs förekom, så kallade perspektivfönster. Fönstrens former speglade rummets användning, varför fasaderna ofta fick ett tidstypiskt litet runt eller små kvadratiska fönster till hall och badrum. Fönstren placerades i liv med fasaden, var av trä och saknade oftast foder. Vanliga kulörer var vitt, grågrönt eller brunt och bland fick fönstren samma ljusa färg som fasad och foder.

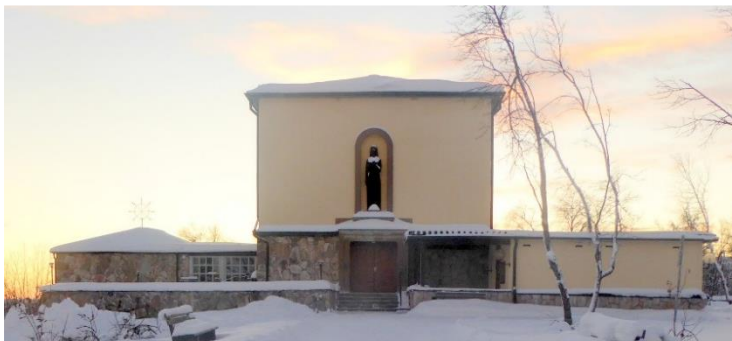
Entréer och balkonger

Entréerna placerades asymmetriskt och utformades i allmänhet som betongtrappor med ett enkelt räcke och ett litet skärmtak. Ytterdörrarna var enkla och släta och hade ofta en glasning medan mer dekorerade dörrar hade geometriskt mönster. Dörrar kunde vara fernissade trädörrar eller målade i vitt, grönt eller brunt.

Räcken och fronter till trappor, balkonger och altaner bestod av målat smide eller av slät eller sinuskorrugerad vitmålad plåt. Balkonger var utanpåliggande, gärna runda och kragande kring hörn.

1930-tal

Var varsam

- Var rädd om originalen
- Låt byggnadens egenskaper och karaktär vara utgångspunkten för framtida åtgärder
- Begränsa ingreppen. Bevara och reparera det som fungerar
- Välj lösningar och material som stämmer överens med byggnadens gestaltning och tekniska utförande och underlätta ett långsiktigt underhåll
- Rådgör på ett tidigt stadium med brukare, kommun och antikvarisk expertis

Varsamhetskravet hittar du i 8 kap. 17§ Plan-och bygglagen

LÄSA MER

Så byggdes villan: Svensk villarkitektur från 1890 till 2010. Formas (2010)

Så byggdes husen 1880-2000. Formas (2003)

www.varsamt.org